

INICIATIVES

Dues dècades promovent les dones al Raval

Evelyn Lechuga¹

Terral² neix com a fruit de la voluntat d'uns professionals per impulsar el barri del Raval, específicament la dona. La seva presència irromp de manera silenciosa però contundent en un barri marginat, sovint per prejudicis, altres vegades per temor i moltes altres per desconeixement.

Amb els seus programes de suport socioeducatiu a estudiants en edat escolar, promou la cohesió social i el voluntariat.

Després de més de dues dècades de funcionament, Terral dona resposta a l'alta demanda d'acció social que és palpable als seus voltants i ajuda la seva gent a sentir-se integrada, cuidada, estimada, respectada i valorada.

Diversitat cultural

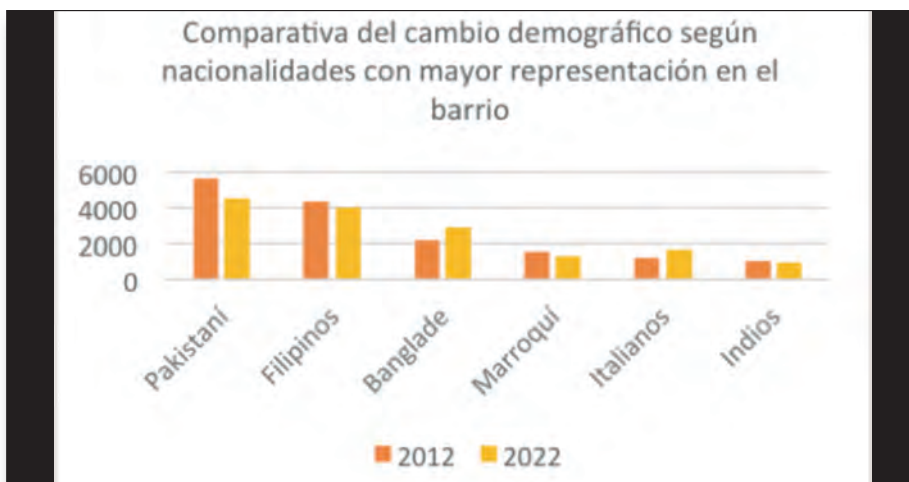
El Raval és un dels quatre barris del districte de Ciutat Vella, caracteritzat per la diversitat cultural i socioeconòmica. Acull edificis icònics que contribueixen a la cultura, com el Gran Teatre del Liceu; l'Antic Hospital de la Santa Creu, avui Biblioteca Nacional de Catalunya; el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (Macba); el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), o el Mercat de Sant Josep, conegut com a Mercat de la Boqueria. Però alhora són evidents les mancances i situacions de vulnerabilitat que viuen molts dels seus habitants, una situació de vulnerabilitat social que està estretament relacionada amb els orígens del barri.

Fins avui és el barri on habita el percentatge més elevat de persones immigrants de Barcelona, procedents de més de 50 països. Dels seus 48.688 habitants, 25.997 són d'origen estranger (52,90%), el 35% té una professió de perfil baix i un 26% només té estudis primaris o cap estudi, la qual cosa fa que hi predomini una classe empobrida.

A Terral aquesta diversitat forma part de la seva història. Sheila, la primera nena que va assistir als programes oferts, era d'origen filipí; juntament amb ella van arribar Andrea, de l'Equador, i Hannae, del Marroc. A més d'aquestes nacionalitats, fins ara s'han atès nenes i dones provinents del Pakistan, Bangladesh, la Xina, l'Índia, el Senegal, Kenya, el Perú, Bolívia, Colòmbia, la República Dominicana, Veneçuela, Romania, Rússia i Espanya.

L'atenció a la diversitat forma part de la filosofia de Terral, inspirada en la doctrina social de l'Església catòlica, en què qualsevol persona, sigui quina sigui la seva creença i procedència, és benvinguda. A més, així es fan vida

GRÀFIC CANVI DEMOGRÀFIC

les ensenyances de sant Josepmaria, el qual deia que a l'Opus Dei hi cap tothom i hi ha lloc per a tothom.

Valors materialitzats

Terral és al carrer Nou de la Rambla, seu definitiva que va ser inaugurada el 30 de novembre del 2006. L'edifici confina amb el Palau Güell i conviu amb uns quants negocis de restauració i hostaleria, on treballa una bona part dels pares de les nenes que són ateses. Amagat rere una façana de no més de tres metres de llarg, hi cobra vida un programa de promoció de les dones que cerca transformar les seves vides i les de la comunitat.

Cada persona que arriba a Terral i coneix el projecte, ja sigui una nova família, una possible voluntària, patrocinador o qui presta algun servei de manteniment, en entrar per la porta de fusta que dona la benvinguda manifesta una grata sorpresa. Les instal·lacions deixen una empremta des de la primera trobada.

D'una banda, els sorprèn la mida, ja que Terral acull cinc sales d'estudi, un menjador amb una cuina petita, tres sales de reunions, un oratori i tres despatxos, ben ubicats. De l'altra, remarquen el bon gust, que és palpable en el mobiliari, la distribució i la decoració de cada espai, ja que els semblen inesperats per a "aquest barri". Aquest bon gust és part de la identitat de Terral, perquè a través de la cura dels detalls convida a respectar la dignitat humana. Un lloc net, ordenat, amb el material necessari i ben disposat transmet a cada persona que el que s'hi fa és important, que les vides de nenes i dones que s'hi atenen són importants i que en "aquest barri" hi coexisteix la vulnerabilitat social amb la bellesa humana i material.

Un lloc que materialment està ben cuidat i organitzat ajuda a recordar el valor que té cada vida i el preciós tresor i oportunitat que cada persona que col·labora amb la institució, ja sigui mitjançant el voluntariat o amb suport econòmic, ha de poder contribuir amb la justícia social, la millora de la qualitat de vida directament de les participants i indirectament de les famílies i del barri.

A les noies, un ambient ben cuidat amb materials d'estudi adequats els ajuda a continuar cuidant-lo i vetllar pel seu manteniment, a fer servir de manera escaient els recursos de què disposen, a conviure adequadament amb les altres i a aprendre a valorar i motivar-se per l'estudi.

Així, el que meravella a primera vista és el recordatori diari que la feina ben feta no només és el que es fa, sinó com es fa o presenta.

Programes de caràcter socioeducatiu

Terral ofereix programes socioeducatius entorn de tres eixos:

1. La promoció de les dones.
2. La facilitació de la integració social.
3. L'impuls i la formació del voluntariat.

Des del començament fins avui han participat en els programes més de 2.500 nenes i 2.000 voluntàries. En cada iniciativa o acció empresa es vol conrear tant l'intel·lecte com el cor i la voluntat de les participants, nenes i voluntàries.

GRÀFIC DADES PARTICIPACIÓ

El principal quefer de Terral se centra en els mesos del curs escolar. A través del programa de reforç escolar, s'ofereix suport personalitzat a nenes i adolescents d'entre 8 i 17 anys cada tarda. A més, la seva educació es complementa amb activitats recreatives i culturals com ara la coral, el teatre i l'esport. Un cop acabat el curs, el mes de juliol, a través del Casal d'Estiu, es promou la sana convivència i esbarjo per a nens i nenes de 4 a 6 anys i nenes de 7 a 14 anys, a través d'activitats lúdiques i culturals, durant cinc setmanes.

El programa educatiu potencia les habilitats cognitives de les nenes, que es reflectiran en els assoliments acadèmics, però també pretén contribuir a la formació del seu caràcter, perquè puguin prendre decisions de manera reflexiva, establir relacions interpersonals sanes, resoldre problemes i fer front als reptes que la vida els vagi plantejant, més enllà del col·legi.

Per al reforç escolar les participants s'agrupen per cursos d'estudi; dues sales per atendre nenes de primària i tres per a secundària. Això permet que les participants convisquin amb nenes amb necessitats psicoeducatives similars i les voluntàries puguin enfocar-s'hi i atendre-les adequadament.

A cada sala hi convergeixen nenes procedents de diverses institucions educatives, de manera que cadascuna porta un itinerari d'aprenentatge, a més de les diferents capacitats i talents que les fan úniques. Les unes són molt àgils amb les ciències, les altres amb les lletres i altres amb les arts; les unes arriben a conciliar les diferències entre companyes amb molta facilitat, mentre que les altres hi agreguen un toc de picardia que fa sorgir els riures de les altres. A unes altres se'ls nota la dificultat per a alguna assignatura, de vegades evadint l'estudi o disgustant-se al començament quan s'insisteix a treballar en allò que no és tan agradable, però al final, amb afecte,

paciència, alegria, disposició i bon exemple de les voluntàries, s'acaba vencent la mandra o apatia, fet que dona lloc al desig d'estudiar i proposar-se metes de millora.

El tracte respectuós, l'amistat, l'empatia i la tolerància són reforçats cada dia, en els diversos ambients, de manera que s'afavoreix la integració social.

Això es fa visible, per exemple, amb nenes com Xiao, Angeline, Noveera, Chikere i Rainaa, provinents de famílies de cinc nacionalitats, edats i col·legis diferents, que en acabar el temps d'estudi es posen a compartir coneixements, anècdotes de l'escola o a jugar, perquè s'hi senten a gust i han aconseguit crear llaços d'amistat.

I el que elles viuen a Terral segurament s'anirà replicant a poc a poc als seus centres educatius, a les seves famílies, al carrer on viuen, la qual cosa ajudarà a construir comunitats capaces de conviure respectant les diferències que al final són enriquidores per a tothom.

Pel que fa a les voluntàries, el grup està conformat per joves i adultes, de diferents procedències i ocupacions, que amb generositat donen el seu temps, dons i coneixements, i els posen al servei d'altres. Aquest intercanvi cultural i generacional, així com les aportacions que cadascuna fa des de la seva àrea de coneixement, és una riquesa immensa, ja que afavoreix la feina en equip del voluntariat, a més de la socialització entre elles, i es valora igual l'esforç de cada una.

Per al programa de reforç escolar cada voluntària assumeix el compromís d'assistir-hi una tarda a la setmana i acompanyar un grup determinat. Aquest compromís també es reflecteix en la participació en la formació que

es brinda trimestralment, en què s'aborden temàtiques pedagògiques i d'altra índole: les primeres cerquen que elles puguin atendre les necessitats psicoeducatives de les participants i les segones, que totes estiguin al corrent dels assoliments i les noves línies d'acció que permeten arribar als objectius mensuals.

Voluntàries com Merche, Pilar, M. Dolors, mestres, que ara estan jubilades i que des de fa uns quants anys donen suport a les petites de primària, són exemple d'aquest compromís, que a més s'ha vist multiplicat per les moltes amistats que han arribat a col·laborar en la missió de Terral. A l'estiu el voluntariat està format per joves universitàries de diferents comunitats autònomes, que cerquen combinar un viatge personal amb el servei als altres. També hi participen les noies grans de Terral, a les quals els fa il·lusió ajudar, compartir i retribuir l'alegria de què elles ja han gaudit, i fan que en conjunt sigui possible any rere any la bona marxa del Casal.

L'èxit del programa de reforç escolar consisteix en la capacitat que cada voluntària pugui connectar i establir una relació personal amb les nenes, és a dir, passar pel seu cor per poder arribar al seu intel·lecte, amb la seva disponibilitat per ser exemple i ajudar-les a ser millors persones cada dia, a través de l'estudi, l'adquisició de bons hàbits, la convivència sana i el desenvolupament de valors. Això les motivarà a plantejar-se metes altes i somniar d'allò més.

Aquest somniar d'allò més comença a fer-se palpable quan les nenes inicien l'ESO, i en converses entre elles o amb les voluntàries parlen del que els agradaria estudiar a la universitat, algunes amb una mica de por per les notes de tall per a l'ingrés, però amb la il·lusió de poder aconseguir-ho si s'hi esforcen. Ja són unes quantes les que han fet estudis superiors i han

aconseguit un bon lloc de treball.

Enguany Sara i Meriam, dues noies que han estat a Terral des dels 8 anys, es preparen per a l'examen de selectivitat i començar els estudis universitaris, l'una el doble grau de Dret i ADE i l'altra Medicina. Totes dues presenten notes excel·lents i, malgrat el cansament que de vegades manifesten per la càrrega dels estudis o l'estrès de cada prova, sempre tenen un somriure per compartir, humilitat per demanar ajuda i disponibilitat per ajudar altres companyes.

Sens dubte, cada voluntària és important, encara que de vegades podria semblar que només estan al costat d'una nena observant com treballa amb concentració, esperant que tingui algun dubte, o escoltant mentre expliquen les seves aventures i de vegades desventures escolars, però la realitat és que és el conjunt d'aquestes petites accions el que permet que cada nena creixi com a persona i que no només es proposi aconseguir una bona nota. I això es pot veure en els fruits que poden ser molt tangibles, com quan els informes d'avaluacions mostren que les qualificacions van millorant, o les nenes que s'han becat al Col·legi Pineda són delegades de classe, o bé quan s'aconsegueix becar una noia per a la universitat, com en el cas d'Yvív, que avui dia estudia Enginyeria de Disseny Industrial a la UPC. Altres vegades els fruits són més "discrets", encara que no de poc valor, com quan les nenes arriben a Terral i saluden per iniciativa pròpia a qui es troben, o demanen que els deixin un llaip o una goma, en comptes d'agafar-ho sense permís.

De manera que, després de més de 20 anys, la labor de Terral continua vigent i adaptant-se a les necessitats i canvis que demana la societat actual. I continua donant fruits, al seu temps, perquè tot temps invertit a formar i ajudar els altres no serà mai temps perdut.

¹ Psicopedagoga. Coordinadora educativa de Terral (<https://terral.org>).

² Terral és una institució que es consolida l'any 2002, amb motiu del centenari del naixement de sant Josepmaria Escrivá. Les seves ensenyances inspiren l'activitat que s'hi desenvolupa.